

24 ЧАСА НОВИНИ С МАРИЯ НЕЙКОВА

КОСТАДИН ГРОЗЕВ

24/7 news with Maria Neikova

Kostadin Grozev

Резюме: Рецензия на книгата на Мария Нейкова „Монолог или диалог? Противоречивият свят в обектива на глобалните телевизии“ (София, УИ „Св. Климент Охридски“, 2016 г.)

Ключови думи: телевизия, глобализация, религия, култура, рецензия на книга

Abstract: A review of the book *‘Monologue or dialogue? The controversial world in the lens of global television’* by Maria Neikova, *‘St. Kliment Ohridski’ University Press.*

Key words: television, globalization, religion, culture, review, book

Проф. д-р Мария Нейкова е отдавна утвърден и авторитетен изследовател, университетски преподавател и експерт в областта на журналистиката, масовата комуникация и международните отношения. Доктор по политология от 2000 г., доцент от 2005 г. и професор от 2016 г., тя е автор на 3 самостоятелни монографии, 14 глави в колективни монографии, 2 превода на книги с академична тематика, редакторство/ съставителство на 16 сборника, както и на 37 студии и статии в научни списания и академични сборници и на 1 учебно помагало. Първите си студенти в СУ „Св. Климент Охридски“ тя обучава още в далечната 1986 г., а преди това има и стаж в оперативната журналистика.

Тази суха статистика говори толкова много – тя показва, че проф. Нейкова е утвърден учен и преподавател, който изключително целенасочено се развива в областта на международната журналистика и медийната теория и практика. В цялото си творчество тя стъпва здраво на професионалната практика, преди да я доразвие в академични изследвания и преподаване. С настоящите редове правя плах опит да привлека вниманието на интересуващата се академична публика към качествата на публикуваната през ноември 2016 г. монография „Монолог или диалог? Противоречивият свят в обектива на глобалните телевизии“ (София, УИ „Св. Климент Охридски“, 2016 г.).

Това е последният засега голям научен принос на проф. Мария Нейкова. Той е резултат както на емпиричния материал, събран в рамките на съвсем конкретен изследователски проект, финансиран от УКХ „Алма матер“ при СУ, на който съм академичен директор и така познавам отблизо, както и на продължително осмисляне и натрупване на опит в анализа, разбирането и обяснението на ролята на глобалните медии в съвременния глобализиращ се все повече свят. Монографията е мащабно изследване, основано на уникален не само за България мониторинг на добре подбрани глобални медии. Тя представлява убедителен критичен анализ както на събраните в хода на изследването емпирични данни, така и на съществуващите теоретични подходи към подобни проучвания, разработвайки специфична иновативна методология за конкретното изследване. До голяма степен монографията е естествено обобщение на един вече дълъг изследователски път, изминат от проф. д-р Мария Нейкова в продължение на десетилетия академична кариера.

Монографията има три основни съдържателни елемента – сериозното навлизане в актуалния академичен и социален дебат за рамката и функциите на медиите в съвременния глобализиращ се свят, концентрирането на емпиричния анализ върху глобалните телевизии в наши дни и начина, по който те отразяват най-важните международни събития, и обобщаващ поглед върху начина, по който медийната среда у нас се вписва в тенденциите, характерни за по-развитата част на света. Всеки един от тези елементи носи съществен изследователски принос,

основан на дълбоко познаване на съществуващата литература по темата, на оригинален и добре аргументиран методологически подход (на базата на социологическа извадка, въпросници, обработка на анкетните карти и др.) преди да се пристъпи към практическите заключения и теоретичните обобщения, на качествен последващ анализ и задълбочени изводи.

В теоретичната част глобалните медии са представени като една от характеристиките на глобализацията се свят с всичките му противоречия. Въпреки че глобалните телевизионни 24-часови новинарски канали са явление на последните 30-40 години, тяхното теоретично осмисляне е обусловено от по-широката медийна рамка в историческия ѝ контекст от края на Втората световна война насам. Тезата на автора, че светът и медиите се развиват едновременно паралелно и чрез взаимното им пресичане е много добре аргументирана. Оттук произтича и трудността при емпиричното изследване поради крайната динамика както в световната политика, така и в самите медии, като често едната влияе на другата и обратно. Особено място в теоретичната част на монографията заема темата за диалога, особено при липсата на сериозни изследвания на глобалните информационни мрежи в систематичен план. Тези мрежи са поставени в рамките на политическата история на конкретната страна и регион при представянето на процеса на оформянето на сегашните медийни системи. Всичко това дава основание на автора да характеризира анализирания диалог като комуникация между различните възгледи при обсъждането на конкретно тематично поле (например междукултурния диалог).

Характерна за монографията и много полезна въобще за академичната практика у нас е прецизната работа с понятията – тук не става въпрос за някаква теоретична мода и налагане на конкретни теми за анализ или подходи на изследване, а за целенасочен авторов интерес към съвременната дискусия за универсалните човешки права и тяхното място в глобалния свят (вкл. и в областта на медиите – карикатурите на Мохамед и убийствата в „Шарли ебдо“). Оттук е прехвърлено към ролята на медиите днес. За мен като историк, който напоследък също се занимава с публичната дипломация и теориите за меката

сила, много важен е медийният аспект на темата, даващ предимство на един или друг политик или една или друга държава при реализацията на поставените цели. Добре познаваща международната политика на Балканите и в Близкоизточния регион, проф. Нейкова се намесва уверено в дебата между различни автори, противопоставящи мюсюлманската и западната християнска цивилизация. На основата на направения теоретичен анализ и последващата типологизация на телевизиите на световно равнище, тя дава своя дефиниция за глобални 24-часови новинарски телевизионни канали – т.е. такива, които имат възможностите да оформят глобален информационен поток и да действат едновременно като агенти на хомогенизацията и хетерогенността.

Оценявайки спецификите и общите характеристики на глобалните телевизии, авторът привлича вниманието към техния език – английския. Отделна глава е посветена и на аудиторията на глобалните медии, които очевидно трудно се подлагат дори на количествен, а да не говорим за качествен анализ. Изключително важна е темата за възприятието на телевизионното съдържание и послания, които зависят в значителна степен от средата на възприемане – дали е нормална или кризисна ситуацията, има ли конкуренция на местни медии, какви са преимуществените политически пристрастия сред нея, има ли пристрастност при отразяването на международните новини, показва ли се нецензуриран материал и др. Всички тези фактори определят доверието и към глобалните, и към местните медии.

Втората част на изследването представя методиката, конкретните данни, резултатите в оценъчен план и изводите, които могат да се направят в резултат от осъществяването на двегодишно емпирично изследване на 11 глобални 24-часови новинарски телевизионни канала. Използвайки подхода на извадка от две последователни и две съставни седмици през 2012 и 2013 г. на главните страници на сайтовете на А24Медия, Африка Индипендънт ТВ, Ал Джазира Инглиш, Би Би Си Нюз, Китайската централна телевизия, Си Ен Ен Интернешънъл, Евронюз, Франс 24, Прес ТВ, Ар Ти, Телесур, са били регистрирани 5656 текста. Освен съдържателната страна на резултатите, в монографията са отразени

възникването и развитието до момента на всяка една от тези медии. Анализирани са оформлението на сайта, структурните му характеристики, тематичното отразяване, медийната география.

Накрая се завършва с дискурс анализ на заглавията и някои най-показателни текстове. Следва да се отбележи, че проектът е осъществен с включване в реализацията му на студенти и докторанти, което сочи качествата на автора като преподавател и организатор на съвместна работа на млади и утвърдени изследователи. В заключителните страници на изложението е потърсен отговор на въпроса къде е България в съвременното медийно развитие и доколко и как е отразена тя от наблюдаваните медии. Накрая е направен общият извод, че разглежданите новинарски телевизионни канали са глобални и като съдържание, и като разпространение, въпреки всички възможни уговорки и условности при техния анализ.